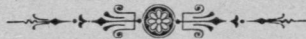

Leto X.

Številka I.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1894.

VSEBINA.

1. <i>Dr. R. Bežek</i> : Zádav ali ara	1
2. Pravniška kronika 1893. leta	9
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
<i>a</i>) Revizije v glavni stvari v prvi instanci podlegle in v drugi instanci vspele stranke proti višjesodnemu izreku o troških ni smatrati kot izvanredne, ampak kot redne	10
<i>b</i>) Kako je razlagati dogovor, da je posojilo neodpovedano, ako se plačujejo obresti poluletno naprej?	12
<i>c</i>) Odstop tirjatve „ <i>donationis causa</i> “ zahteva v veljavo obliko notarskega akta	17
<i>d</i>) Če se je volil užitek zemljišča podedovanega po nedoletnikih z dodatkom: „ <i>dokler ti mladoletniki ne bodo samosvojno gospodarili</i> “, ostane volilojemniku dotlej, da najmlajši nedoletnik ne doseže polnoletnosti	23
Kazensko pravo:	
K §-u 335. k. z.	25
4. Iz upravne prakse:	
K uporabi zakona z dne 18. marcija 1878, št. 31. drž. zak. in odmeri hišno razrednega davka	26
5. Razne vesti	30
6. Pregled pravosodstva	31

Zádav ali ara.

Spisal Dr. R. Bežek.

Berilo na društvenem večeru dne 9. januvarija 1894. ¹⁾

Da je latinska beseda „arrha“ = arra, in „arrhabo“ (arrabo), kakor tudi grška ἀρράβων, vzrasla na semitskih tléh, o tem menda ne dvomi nihče več. ²⁾

Slovinci dobili pa so besedo aro ali kaparo od Italijanov, v katerih znači „caparra“ in „capamento“ to, kar se da pri pravnem opraviu na roko ali pa v zastavo.

I. Rimljani dajali so zádav ali aro najpogostejše pri kupu, in tu služila jim je skoraj jedino le v známenje, da se je sklenila pogodba (arrha confirmatoria), ali pa tudi v známenje, da se je zaključilo pogajanje na sklepanje bodoče pogodbe (arrha contractu imperfecto data).

Ako se ni kaj nasprotnega dogovorilo, smatrala se je ara kot pogodbeno podkrepilo. V tem slučaju vrniti je bilo aro, bodisi da se je izvršila pogodba ali pa razrušila, odnosno če se ni izrecno ali molče kaj družega pogodilo. Tákšnemu nenavadnemu dogovoru (lex commissoria) bila je podstava molčéč pogoj, da sme obdržati prodajalec aro, če se razruši pogodba vsléd kupčeve krivde.

¹⁾ Ko se je ta razprava prečitala na društvenem večeru, unela se je o tem predmetu živahna debata. Deloma se je pritrjevalo tu izraženim nazorom, deloma nasprotovalo. Z ozirom na velezanimivo tvarino sklenilo se je, da se debata o tem predmetu na jednom prihodnjih društvenih večerov nadaljuje (in izrazila se je želja, naj bi se oglasil referent, ki bi predaval. Tudi dotično predavanje ponatisnilo bi se v tem listu. Z veseljem vsprejeli bodemo tudi vsako razpravo o tem predmetu, ki bi se nam blagovolilo vposlati.

Op. uredništva.

²⁾ Friedrich Lübke: Reallexicon des klassischen Altertums, 4. natis, stran 121.

Zeló dvomljivo je, so li Rimljani poznali tudi skesnino (arrha poenitentialis), ¹⁾ kajti v rimskem pravu imá izročítev are le posledico, da se nasprotnik ne more pred sodnikom izgovarjati, češ da se pogodba ni sklenila, da ni obvezljiva. Rimljanom torej izvéstno ni bila znana ara spójena s kaznijo „in duplum“, še manj pa jim je bilo znano, da nekrivi upravičenec lehkó voli mej aro in zahtevkom na izpolnitev pogodbe. ²⁾

Če se je v Rimljanih v poznejših dobah izročila ara z ozirom na bodočo pogodbo: arrha contractu imperfecto data — izgubil jo je tisti, kateri se je branil skleniti pogodbo, odnosno plačati je moral dvojno aro, če jo je prejel. ³⁾ Vender je pa ara le nekaka dogovorjena kazen (poena conventionalis). ⁴⁾

II. Nemcem služila je ara začetkoma najbrž le kot podkrepilo uže sklenjene pogodbe, kateri so jo na različne načine nazivali, kakor Lidkauf (Leitkauf) = litkop, Weinkauf, Gottspfennig i. t. d.). Od Nemcev zaplódila se je v srednjem veku tudi v Slovencih, katerim je kaj dobro znan „likof“ (nastalo najbrž iz litkop); le-tá se je moral takoj použiti, bodi si da je bil jed ali pijača; in tako je še dandanes navada. ⁵⁾

Od are razlikujejo se vsa takšna pogodbená podkrepila po sledéčih znakih:

1.) „likof“ in druga pogodbená podkrepila ne vračajo se, tudi ne, ko se je izpolnila pogodba, nasprotno se pa vrne ara vedno, ko se je pogodba izpolnila. To načélo velja brezpogojno povsodi tudi pri mezdni pogodbah: Poselska reda za Kranjsko in Ljubljano št. 6. dež. zak. l. 1858 in št. 21. dež. zak. l. 1859. ⁶⁾

2) da se „likof“ in druga pogodbená podkrepila zahtevajo lahko póleg in navzlic temu, da se je izpolnila pogodba;

¹⁾ Arndts: Lehrbuch der Pandekten, 14. natis, 1889, § 240. 2) in opomba 3.

²⁾ Krainz: System des österr. Privatrechtes, III. zv. str. 210., opomba 6, in pa str. 211.

³⁾ Arndts, l. c.

⁴⁾ Stubenrauch: Commentar, 1888 2. zv., str. 254., opomba 2).

⁵⁾ Siegel: Deutsche Rechtsgeschichte. 2. natis, 1889, str. 393. in Schulte: Lehrbuch der deutschen Reichs- und Rechtsgeschichte, 5. natis, 1881, § 160.

⁶⁾ Hasenöhr: Das österr. Obligationsrecht in systematischer Darstellung, 2. natis, 1892, 1. zv., str. 548., opomba 40.

nasprotno pa ob izročitvi are ne gre zahtevati izpolnitev in aro ob jednom. ¹⁾ —

Da si se je ohranil „likof“ skoraj povsodi v navedenej obliki, vendar se je uže zgodaj poleg njega razvila skesnina: mestu likofa namreč, kateri se je ob sklepu pogodbe takoj pojedel in odnosno popil, odločil se je znatnejši znesek v nekako zastávo. Le-tá se je, ko se je pogodba izpolnila, ali vrnil ali pa vračunil, obratno izgubil, če se je pogodba razrušila.

Slednji — skesninski znák se je ohranil trdovratno v Nemcih kakor Slovencih do danes napram rimskemu pravu, katero, kakor se je omenilo, ne pozna skesnine, vsaj ne v klasičneji dobi pravne vede.

III Slovenskemu priprostemu ljudstvu ni znana prava ara, v mislih imajo vedno le skesnino: kajti „likof“ nima se smatrati aro v smislu našega obč. drž. zakonika, temveč je le vedno podkrepilo sklenjenej pogodbi, katero se zahteva lahko poleg in navzlic izpolnitve.

Nemška ara, ki se daje v zastavo ali podkrepilo, ukoreninila se je v Slovencih v obliki daríla, katero nameče kupec prodajalčevej družini.²⁾

V Notranjeih (Vipavcih) kakor Dolenjeih dájejo vinotržči družini takšne namečke največkrat v novcih; ne gledé na dogovore je kupec k temu, rekel bi, moralno obvezan.

Zlasti pri vinskej kupčiji zove se v narodu ta nameček: površnina, katera se pogostoma pravdnim potom iztirjava, in po vsej pravici, kajti, kakor se je omenilo, je površina nekak likof, ali ara v staronemškem smislu, ne pa ara po občem državljskem zakoniku.

IV. V avstrijskem pravu služi pogodnikoma ara kot známenje sklenjene pogodbe; a če se ne izpolni pogodba, pokažejo se takoj njeni skesninski znáki, kajti po §-u 908 odstopi slehern pogodnik ter se umakne izpolnitvi proti temu, da pusti aro, oziroma plača dvojno aro ter povrhu plača odškodnino. Sevéda sili lahko nekrivi pogodnik onega, ki se

¹⁾ Krainz. l. c. opomba 212.

²⁾ Primeri Schulze l. c. § 162, str. 521.: „Schwanzgeld, Halftergeld bei Pferden, als Schlüsselgeld bei Häusern“, itd. Glej tudi Gerber: System des deutschen Privatrechtes, 15. natis. 1886, str. 306.

je skesal, s tožbo na izpolnitev, a skesálec hudomušno prepreči izvršilo sploh, in dobiček je le večá od škodnina od pogojene skesnine, kôder se le plača določeni znesek.

Sevéda so to le skesninski znáki, kajti ara úže radi tega ni skesnina, ker mora biti poslednja izrecno dogovorjena, kar ni treba pri izročitvi are, kajti kar se pri sklepu pogodbe „naprej dá“, je úže ara; skesnini treba torej dogovora, ara se úže domnéva. (§ 909 obč. drž. zak.)

A skesninski znáki are kážejo se v tem, da izgubi oni, ki se skesa, aro, odnosno plača dvojno aro, kar je po sebi kazen, ker ni izpolnil pogodbe.¹⁾

Sicer pa se razločuje skesnina od are po tem, da se toži lehkó arodavca, ako se je skesal navzlic plačanej ari na izpolnitev pogodbe (§ 908. obč. drž. zak.), nasprotno pa zapade le gola skesnina — ter ugasne ob jednem pravica do tožbe gledé izpolnitve pogodbe. (§ 909. obč. drž. zak.)

Ara nahaja se dandanes pri raznovrstnih pogodbah realnih in písмениh; sevéda najpogostejše pri kupnih, zakupnih in mezdnih pogodbah.²⁾

Pri javnih dražbah in pri pogodbah z erárjem nahajajoči se vádíj je tudi prav za prav ara.³⁾ —

Pravniški razúmnik i zahtevajo gledé are:

1.) da mora biti ara reč v to sposobna;
2.) da se nahaja poglavitna pogodba, radi katere se daje ara ali zádav;

3.) da se sklene poleg poglavitne tudi posebna postranska pogodba na aro, vsled katere dá obvezanec aro.⁴⁾

Gledé prvega zahtevka služi za aro sleherna reč, da imá le prométno vrednost: novci, žito, vrednostni papirji in tirjatve. Zakaj bi ne mogla slúžiti za aro tudi tirjatev proti drugemu pogodniku — se ne da uvideti, vsaj o nasprotnem ne bodo prevérili Hasenöhrlovi razlogi.⁵⁾

¹⁾ Priméri tudi Hasenöhrlovo knjigo 1. zv., str. 552, in opombo 57.

²⁾ Hasenöhr l. c. str. 544, opomba 24.

³⁾ Hasenöhr l. c.; glej tudi mojo opombo 11. in pa Krainz l. c. str. 210.

⁴⁾ Hasenöhr l. c. stran 542.

⁵⁾ Hasenöhr l. c. str. 542.

Drugi zahtevk je po sebi uméven in jasen; a tretjemu zahtevku pa ni pritrđiti, kajti protivi se mu zakonito določilo §-a 908. obč. drđ. zak. veléč: „kar se o sklepanji pogodbe naprej dá, se ima le za znamenje, da se je pogodba sklenila, ali pa za zavárvanje, da se bode izpolnila, če se ni kaj posebnega dogovorilo, in se imenuje ara.“

Kar se torej pri dogovoru pogodbe dá naprej, smatra se po našem zakonu kot aro. Ni treba izrecnega dogóvora za izročitev are, dasi morata smèriti in v mislih imeti pogodnika aro. Če se ni kaj družega dogovorilo, je torej sléherno predplačilo pri sklepu ali po sklepu pogodbe ara; obratno je znesek, ki se je plačal z dogovorom, da se vračuni predplačilo v kupnino, le delni znesek kupnine, a ne ara.

Sméri pogodnikov pa ni dokazovati, kajti „smér na aro“ domnéva se uže sama ob sebi.¹⁾

Krainz' evemu razmotrivanju pritrđiti se mora navzlic Hasenöhrl' evej trditvi, da treba dokáza za dogovor are: naj si bo dogovor izrecen ali molčeč; zakon sam v §-u 908. obč. drđ. zak velí, da je ara sleherna reč prométne vrednosti, katera se pri sklepu pogodbe da naprej; v teh besedah pa se izraža domnéva, vsled česar odpade dokaz.²⁾

Kedár se je še le pogájalo na sklenitev pogodbe, a vender izročila ara, plača oni, ki se skesa, ako je dobil aro — dvojno aro, a če je aro dal, pa izgubi uže dano aro; o dovršenem pogajanji dana ara je torej nekaka „poena conventionalis.“ Poslednje določilo rimske „*arrhae pacto imperfecto datae*“ je povêznil nekako naš zakonodavec čez navážno aro: „*arrha confirmatoria*“³⁾, kajti rimska ara nima kazenskih določil.

Pogodnik brez krivde sme obdržati aro, odnosno zahtévati plačilo dvojne are, če je namreč on dal aro; s tem pa je sklenjena razrušitev pogodbe. Sicer imá pogodnik brez krivde volilno pravico: ali zahtevati izpolnitev pogodbe in poleg tega odškodnino — ali pa obdržati aro oziroma tožiti na plačilo dvojne are; kedar se je izpolnila pogodba, mora se ara ali vrniti

¹⁾ Krainz l. c. str. 209., opomba 3.

²⁾ Proti temu razlogu Hasenöhrl l. c. stran 546.

³⁾ Krainz l. c. stran 211.

ali pa vračuniti v pogojeni znesek. Zahtevk dvojne are smatra se uže privolitvijo v razveljavljenje; izpolnitev pogodbe in pa razrušitev se namreč nikoli ne slagata.¹⁾

Naprám določilu §-a 919. obč. drž. zak. veléčemu, da ne gre rúšiti jednostransko pogodbe tudi takrát ne, če se ne izpolni, ter da je zahtévati le odškodnino — skriva se v §-u 908. obč. drž. zak. nekák molčeč dogovor, da sme nekrivi pogodnik jednostransko razrušiti pogodbo takrat, kedar se je izročila ara (lex commissoria). Uvažuje te razlóge se lahko uvidi, zakaj zapáde vádij pri javnih dražbah, če ne izpolni kupec dražbenih pogojev. Isto velja o varščinah (kavcijah) ki se dajo pri sklépu kake pogodbe; kajti tudi takšna varščina je prav za prav — ara.²⁾

Zakrivil se je pa pogodnik tudi takrát, kedár se zakesní z izpolnitvijo; oprošča ga pa slučajna nezgoda, kar velja tudi o obestranski krivdi. Ob nezgodi ali obestranski krivdi zahteva se torej lahko aro nazaj s poudárkom, da ima aro nasprotnik odslej brez uzroka.³⁾

Določila, ki se tičejo are, veljajo tudi v trgovskem zakoniku, o čemer se ni smelo dvojiti: kajti le-tú ima ara podkrepilen a ne razrušljiv pomén; ara v trgovskem zakoniku ni skesnina, katera se mora dogovoriti ali izréčno ali pa biti v navádi.⁴⁾ Povrhu je razsodilo pogostoma tudi najvišje sodišče, da se ni razveljavil § 908. obč. drž. zak. po določilih trgovskega zakonika, namreč po členih 285. in 355.⁵⁾

¹⁾ Krainz l. c. str. 210. in pa Hasenöhr l. c. str. 551. pa opomba 54. Istotako je razsodilo najvišje sodišče z razsodbo z dné 8. jan. 1891, št. 13621 pri Links: Oberstger. Rechtsprechung, 7. zvezek, štev. 1973, rekoč: „če si je izvóлил nekrivi pogodnik dvojno aro, nima zahtevati povrhu še odškodnine.“

²⁾ Razsodba najviš. sod. z dné 28. jan. 1891, št. 550. pri Links l. c. št. 2015. Tu se ara združena z varščino ne potopí v slednej, da si sta nazivala pogodnika aro kot del varščine. Tako razsodilo je najvišje sodišče z razsodbo z dné 2. dec. 1890, št. 13564, glej Links l. c. št. 1839.

³⁾ Temeljem §-a 1435. obč. drž. zak. *Condictio sine cansa*.

⁴⁾ Člen 285. trg. zak.

⁵⁾ Repertorij izrekov št. 48. in tudi razsodba najv. sod. z dné 31. okt. 1888, št. 12511, Ger. H. št. 34. z leta 1889.

Pristaviti je še, da veljá ara tudi pri fiksnih trgovskih opravilih¹⁾, vendar o tem še ni razsodilo najvišje sodišče, vsaj kolikor je meni znano. —

Od are razlikuje se skesnina po sledečih znakih:

1.) skesnini treba izrecnega dogóvora, ari ne; kajti vsako predplačilo, ki se je dalo molčé, smatra se za aro (§-a 908. in 909. obč. drž. zak.)

2.) aro treba v resnici izročiti ali odšteti, pri skesnini zadošča gola obljuba, kajti § 909. obč. drž. zak. veli, da je pri sklepu določen znesek za slučaj skésa — plačati tedaj, kedar se kedó skesá. — Ume se ob sebi, da se lahko plača odnosno založi uže naprej skesnino, ali zakon tega ne zahteva.

Koncem predležeče razprave opozarjati je še osobito na velevažno določilo §-a 910. obč. drž. zak., po katerem je dovoljeno poleg danej ari skesati se.

Razlika mej to aro in navádno aro izročeno brez dovolitve skesati se izraža se v tem, da je obvezanec pri ari danej s pridržkom, da se sme skesati — upravičen zahtevati ali izpolnitev pogodbe ali pa razrušiti jo jednostransko proti temu, da pusti aro, mej tem ko more pri navádnej ari, danej brez pridržka, da se sme skesati, upravičenec izbrati si ali razrušitév pogodbe ali pa dvojno aro odnosno obdržati uže izročeno mu aro. —

Skesninska ara najbrž ni bila v navadi pri Rimljanih, poznejši nazivali so jo „arrha poenitentialis“.²⁾ —

V. Slovencu zlasti Dolenjcu ne vidi se pogodba popolna niti obvezljiva, da se ni odštela ara, če tudi le v majhnem znesku. Čéstokrat se uvéri, da se je obvezanec skesal, akoravno sta tlesknila pogodnika po tríkrat in večkrat z róke v roko. Are ni bilo! V takšnih slučajih, namreč ob sklepih brez are redkokrat toži upravičenec skesalca. Ne smatra skesalca rušiteljem, ker mu ni bil dal are!

V toliko ali le v toliko prizná priprosti naš narod podkrepilni pomen are, to je kot vidno znamenje sklenjene pogodbe, proti kateremu se ne more izgovarjati, da se ni sklenila pogodba.

¹⁾ Člen 353. trg. zak.

²⁾ Krainz l. c. str. 211. in Hasenöhrl l. c. str. 564. itd.

Ali druge zakonite, iz §-a 908. obč. drž. zak. izvirajoče posledice zakonite are pa se niso udomačile v našem priprostem narodu: — kajti nikoli ne pride nekrivemu kmetskemu pogodniku na misel, tožiti še poleg are na izpolnitev pogodbe.

Takó služi ara v Slovencih po dežéli le kot skesnina v smislu §-a 910. obč. drž. zak.; slehern čuti se upravičenega umakniti se pogodbi in razrušiti jo, da le pusti aro, odnosno da povrne dvojno aro; redko se bo v zlo vzela razrušitev. Še redkeje, da bi se tožilo na izpolnitev pogodbe. Ara v priprostitih Slovencih je torej povsem skesnina: ne podkreplje torej pogodeb, temveč olajšuje razrušitev pogodeb.

Z druge strani pa razločuje kaj dobro naš kmet mej zneskom, kateri se je dal „z a r o“ in mej onim, kateri se je izročil „n a k u p“.

Skasal se bo včasih kaj rad, če je dogovor pletel se okoli are; nikoli ne bo storil tega, če se mu je plačal kak znesek „na kup“, to je, da se ima predplačilo smatrati delnim zneskom kupnine.

To se pa sicer popólnoma strinja z načeli pravniških razumnikov.¹⁾

Ara se namreč načelno razlikuje od predplačila, ki se je dalo izrecno z besedo „na kup“. Kar se namreč da najprej v znamenje sklenjene pogodbe, smatrati je za aro; kar se plača vsled uže vsprejete obveze v njeno izpolnitev, dalo se je „na kup“, kaže se plačano kot kupninski delni znesek. Aro se lahko da molčé; ali predplačilo se bo smatralo, le takrat kot izpolnitev obveze, kot delni znesek obveznega zneska, kedár sta se izrécno rabili besedici „na kup“!

V pravadah zlasti radi rušitve pogodeb sklenjenih radi nakupa ali prodaje živine, je navedeno razlikovanje prevažnega pomena.

Priprosti Slovenci poznajo torej „likof“ in „aro“ kot podkrepila pri pogodbah; a zakonita ara vidi se le pri izpolnjeni pogodbi, torej v mirovnem položaji pogodnikov; v prepiru nastalem radi rušitve pogodbe pa se pokaže takoj naša ara kot prava pravcata — skesnina. —

¹⁾ V predležečej razpravi posneti so jasni razlogi „Ungerman-ovi (Oesterr. Gerichtszeit, 1860, str. 65 i. t. d.) proti Hasenöhrl'evim nazom. l. c. str. 546. opomba 33.

Pravniška kronika 1893. leta.

Jako skromen je napredek, kateri nam je zabeležiti v minolem letu za naše pravo. Vsebino državljskega zakonika preteklega leta sestavljajo skoro izključljivo le zakoni in ukazi za najnujnejše potrebe državnega življenja, kakoršni se redno ponavljajo v vsaki državni upravi.

Vender zavzemalo bode minolo leto znamenito mesto v kroniki avstrijskega prava. Kajti lani pričela, oziroma nadaljevala so se pripravljalna dela reforme na vsem polji avstrijskega prava.

Odsek za pretres novega kazenskega zakona končal je svoje delo ter predložil prenarejeni načrt poslanski zbornici. Načrtu pretila je sicer velika nevarnost; bati se je bilo, da bode več let trajajoče delovanje kazenskega odseka ostalo brezuspešno in bode treba končano delo pričeti z nova, kajti skoro bi se bila razpustila poslanska zbornica državnega zbora. Načrt moral bi se v tem slučaju vnovič predložiti državnemu zboru, vnovič odkazal bi se odseku in najbrž preteklo bi zopet več let, da bi mogel odsek dokončati svoje posvetovanje. Ta nevarnost je za sedaj izginola in nadejati se je, da bode poslanska zbornica v kratkem pričela, posvetovati se v plenumu o novem kazenskem zakonu.

Pričela se je pa v minolem letu pripravljati tudi uže toliko zaželjena reforma civilno pravnega reda. Bivši pravosodni minister grof Schönborn predložil je namreč v seji dne 20. marcija 1893. l. načrte zakonov o pristojnosti, o sodnem redu v civilnih pravnih in o izvršitvenem postopanju. Brez dvoma preteklo bode še mnogo časa, da konča pravosodni odsek svoja posvetovanja o teh načrtih dolgo časa, da vzrastijo iz teh načrtov zakoni. Vender storil se je vsaj prvi korak na težavnem potu reforme našega zastarelega pravnega reda in s tem obudila nada, da dospemo konečno le do zaželenega cilja.

Iz državnega zakonika navedemo naj nekatere važnejše zakone in naredbe na pr.: zakon z dne 20. aprila 1893, št. 68. drž. zak., s katerim sô se premenili prepisi o pravo- in državoslovnih studijah in državnih izpitih; zakon z dne 26. aprila 1893, št. 78. drž. zak., s katerim se podaljša rok za javne predstave glasbe-

nih in dramatičnih umotvorov za dve leti; naredba trgovskega ministerstva z dne 21. junija 1893, št. 103 drž. zak., da se smejo vrednostni papirji shranjevati tudi pri avstrijsko-ogerski banki; zakon z dne 26. decembra 1893, št. 208. drž. zak., s katerim se podaljšuje zakon z dne 3. marcija 1868, št. 17. drž. zak. o prostosti koleka in pristojbin pri zloževanju zemljišč; zakon z dne 26. decembra 1893, št. 209. drž. zak., s katerim se preminjajo nekateri propisi zakona z dne 9. marcija 1889, št. 30, drž. zak. o pristojbinskih olajšavah pri konverziji dolgov; zakon z dne 26. decembra 1893, št. 210. drž. zak., s katerim se znižujejo kolkovine pri mesec ne presegajočih odpovedbah stanovanj in pri sporih o takih odpovedbah; naredba finančnega ministerstva z dne 4. avgusta 1893, št. 132. drž. zak. o pristojbinah listin, s katerimi se odpusti zastavna pravica na nepremičnine, ako tirjatev sama še obstoji; itd. Važna za nas je posebno tudi naredba pravosodnega ministerstva z dne 3. novembra 1893, št. 160. drž. zak., s katero se ustanavlja novo okrajno sodišče v Cirknici in ona finančnega ministerstva z dne 22. decembra 1893, št. 186. drž. zak., s katero se je v Cirknici ustanovil davčni in sodni depozitni urad.

Upajmo, da se bode pot, katera se je radi reforme našega prava minolo leto nastopila, letos nadaljevala, tako da bode mogel kronist začetkom prihodnjega leta zabeležiti uže kaj uspeha.

V Ljubljani ob novem letu 1894.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Revizije v glavni stvari v prvi instanci podlegle in v drugi instanci vspele stranke proti višjesodnemu izreku o troških ni smatrati kot izvanredne, ampak kot redne.

Vprašanje, če je revizija stranke, katera je podlegla v prvi instanci, toda vspela v drugi instanci, proti višjesodnemu izreku o troških redna ali izvanredna, razsodilo se je večkrat različno. Vsled tega ukrenilo je najvišje sodišče, da se posvetuje o tem vprašanji

v polnem senatu, kateri je sklenil po temeljitih razpravah, da se vpiše v repertorij izrekov na čelu navedeni pravni stavek.

Pri posvetovanji najvišjega sodišča sklenilo se je, da se navedó sledeči razlogi za navedeni rek: Z ozirom na § 260. o. s. r., odnosno na § 340. gal., 339. tir. in § 330. ital. s. r. ravnalo se je včasih z revizijo preje navedene kakovosti kakor z izvanredno, ker se je menilo, da sta odločbi prve in druge instance v toliko jednaki, ker se vidi troškovni zahtevek presegajoč višjesodno prisdobno troškov zavrnen v obeh stopnjah in torej pritožitelj skuša pridobiti v tretji instanci ugodnejšo odločbo, kakor jo je uže dosegel po apelaciji. Navadno ravnalo se je pa s takošno revizijo kakor z redno, ker je revizija po zakonu izvenredna samo tedaj, kedar se potrdi odločba prve instance po apelacijskem sodišči, kajti zakon zahteva, da sta o izpodbijani točki jednoglasna izreka, in ker zakon ne pozna kriterija, ki se je rabil v praksi »da se je v obče ugodilo pravdni stranki, ki poda revizijo« (odločbi najvišjega sodišča z dne 15. oktobra 1884, št. 10123 in z dne 26. novembra 1884, št. 13186.)

Slednji nazor prilega se smislu in duhu zakona. Namišljene jednakosti odločeb nižjih instanc v tem slučaju ni; vsekako bila bi samo navidezna, katere pa v resnici ni. Prvi sodnik, kateri je zavrnil nepogojno tožbeno zahtevo, niti ni imel prilike, da bi razsojeval o zahtevku tožitelja radi povračila troškov. Ker je ta zahtevek pritiklina (akcesorij) izreka o glavni stvari in je le tedaj v zakonu upravičen, ako se ugotovi tožbeni zahtevi popolnoma ali deloma, prvi sodnik, ko je tožbeno zahtevo zavrnil, sploh ni imel povoda razsojevati o tožiteljevem zahtevku radi povračila troškov. S tem, da se je tožbena zahteva nepogojno zavrnila, ostal je tožiteljev zahtevek radi povračila troškov brez podlage in še le tedaj, ako se v drugi instanci premeni prvosodno odločbo v glavni stvari in razišči po tožbeni zahtevi, stopi tožiteljev zahtevek radi povračila troškov v pravno veljavo. V tem slučaju razsojuje se prvič o tožiteljevem zahtevku radi povračila troškov in je torej dotični izrek druge instance prvi izrek, proti kateremu se nikakor ne sme uporabljati samo izvanrednih pravnih lekov, temveč se mora dopustiti redni pravni lek revizije. Tožitelja pripravilo bi se sicer ob instanco in bi izvanredna revizija ne dala dovoljnega nadomestila za pristoječo mu redno revizijo, posebno tedaj ne, ako gre le za

visokost stroškov, katere je povrniti, o ničnosti sploh ne bi bilo govora, o očitni krivici pa javaljne kedaj.

Kar se je reklo o tožiteljevem zahtevku radi povračila stroškov, veljati mora samoumno tudi gledé toženčevega zahtevka radi povračila stroškov, tako da bi mu pristojal, ako je podlegel v prvi instanci, zmagal pa v drugi, jednako pravni lek redne revizije proti višjesodnemu izreku o stroških.

Ob jednem ukrenilo se je, da se vpiše na čelu navedeni pravni stavek v repertorij izrekov pod št. 159.¹⁾

¹⁾ Št. 158. glej v 5. št. str. 144. l. 1893. Slov. Pravnika

b) Kako je razlagati dogovor, da je posojilo neodpovedno, ako se plačujejo obresti poluletno naprej?

Antonija R. in Emil R. priznala sta z zadolžnico z dne 22. oktobra 1863. l., da dolžujeta Franu L. dve kranjski zemljiško-odvezni obligaciji po 1000 gld., z zadolžnico z dne 30. junija 1864. l., da dolžujeta kranjsko zemljiško-odvezno obligacijo po 1000 gld., z zadolžnico z dne 20. novembra 1864. l., da dolžujeta zopet dve kranjski zemljiško-odvezni obligaciji po 1000 gld. in z zadolžnico z dne 28. novembra 1865. l., da dolžujeta posojilno gotovino v znesku 1050 gld. Terezija L. kot dedič Ane L., pravne naslednice Frana L., prosila je s tožbo, naj se razsodi: Toženca dolžna sta temeljem zadolžnice z dne 22. oktobra 1863. l. »in solidum« plačati posojilo obstoječe iz dveh komadov pet odstotnih kranjskih zemljiško-odveznih obligacij po 1000 gld. konv. velj. tekom 14 dni na ta način, da v tem času tožiteljici izročita dve jednaki obligaciji, ker bi bila sicer upravičena temeljem rzsodbe od obeh tožencev iztirjati nerazdelno vrednoto obeh obligacij v znesku 2100 gld. potom izvršila. Tožiteljica skrčila oziroma preuredila je v konečnem govoru tožbeno zahtevo tako-le: Toženca dolžna sta temeljem zadolžnice z dne 22. oktobra 1863. l. vrniti tožiteljici nerazdelno posojilo, katero je obstalo iz dveh komadov kranjskih zemljiško-odveznih obligacij po 1000 gld. konv. velj., v isti vrednosti v znesku 1869 gld. av. velj. Proti tožbeni zahtevi ugovarjala sta toženca, da jima je Ana L. z izjavo z dne 20. maja 1879. l. zneske od iz preje navedenih zadolžnic pustila neodpovedno s pogojem, da jej takoj

plačata zaostale obresti, kolikor niso zastarale, obresti, katere bodo zapadle v bodoče, pa da plačujeta za pol leta vnaprej. To izjavo je Ana L. natančneje določila v pismu z dne 24. maja 1879. l., v katerem pravi, da so tudi vezane na njeno izjavo tretje osebe, ako se pogoji izpolnjujejo. S to izjavo odpustila je Ana L. tožencema dolg popolnoma, ako izpolnjujeta pogoje. Ako se pa ta izjava uže ne tolmači v tem smislu, razlagati se mora vendar tako, da je posojilo neodpovedno do smrti tožencev. Ta izjava veže pa tudi tožiteljico, ker je dedič Ane L. in ker sta toženca pogoje vedno izpolnjevala. Proti temu ugovarjala je tožiteljica, da se navedena izjava Ane L. nikakor ne sme smatrati odpustom dolga in da je bila tirjatev neodpovedna samo do smrti Ane L. Pomen te izjave je Ana L. sama po 20. majniku 1879. l. razlagala tako, da je tožencema obljubila pustiti jima posojila samo do svoje smrti neodpovedno, tako razlagala jo je izrecno v prisotnosti tožencev, ne da bi slednja temu ugovarjala, ter da je Ana L. dodatno svojej izjavi z dne 20. maja 1879. l. pisala in odposlala tožencema izjavo, katero sta prejela, da pusti tožencema posojila s svojo izjavo z dne 20. maja 1879. l. neodpovedno samo za dobo svojega življenja in da nikakor ne mara, da bi bili ž njo vezani tudi njeni dediči. Ta ugovora dokazati ponudila se je tožiteljica z zanikavno nevračno glavno prisego. Proti prvemu tožbenemu zahtevku ugovarjala sta toženca tudi, da tožiteljica zahteva nekaj nemogočega, kajti kranjskih zemljiško-odveznih obligacij uže od 1. januarija 1889. l. ni več, ker so se takrat zamenile, da pa tudi tožiteljica k večjemu sme zahtevati znesek 1869 gld., ker je bila to vrednota dveh omenjenih obligacij dne 23. oktobra 1863. l. Proti skrčenemu oziroma prenašenemu tožbenemu zahtevku ugovarjala sta pa toženca, da je taka premena nedopustna.

Mestno del. okrajno sodišče v Lj. ugodilo je z razsodbo z dne 31. oktobra 1892, št. 23253 tožbeni zahtevi proti temu, da toženca ne prisežeta navedenih zanikavnih glavnih priseg.

Razlogi:

Odločilno v tej pravdi je tolmačenje izjave Ane L. z dne 20. maja 1879. l. Ako se pa smatra, da veže ta izjava po njenem besedilu tudi tožiteljico, odločilna je v tem slučaju okolščina, če se je dogovorilo po njeni napravi med Ano L. in tožencema, da bodi

posojilo neodpovedno samo za življenja Ane L. S to izjavo so se določbe prvotne zadolžnice, na kateri temelji tožba, premenile samo gledé vrnitve, ker se je upnica zavezala posojila dotlej ne odpo-vedati, dokler se bodo plačevale obresti poluletno vnaprej. Ta izjava pa vendar ne opravičuje smatrati, da upnica sploh ni več mislila na vrnitev. Plačilo sme zahtevati upnik še le v trenutku, ako je dolžnik ostal z obrestmi na dolgu. Torej je tudi določen čas vrnitve in veljajo o pogodbenem razmerji med Ano L. in tožencema, oziroma sedaj med tožiteljico in tožencema še vedno kriteriji §-a 983. obč. drž. zak. S to izjavo se pa nikakor ni sklenila pogodba, ki bi vezala samo jednostransko, kakor trdi tožiteljica, ampak pogodba, ki veže dvostransko, ker se ni samo Ana L. zavezala ž njo, da pusti posojilo neodpovedno, ako dolžnika plačata dotlej zaostale obresti in nadaljne obresti vsakega pol leta vnaprej, ampak tudi toženca zavezala sta se s to izjavo, da plačujeta obresti od posojila na navedeni način. Ako bi torej bilo besedilo te izjave sploh v kakem oziru dvomljivo, bila bi merodajna za razlago izjave določila drugega dela §-a 915. obč. drž. zak. Tožiteljica trdi, da je Ana L. samo za dobo svojega življenja obljubila pustiti posojilo neodpovedno, kar sledi iz izjave same, ker je ni napravila tudi v imenu svojih dedičev in pravnih naslednikov. Ta trditev je pa neosnovana, kolikor se opira na izjavo samo. To sledi iz tega, ker je tožiteljica jedini dedič Ane L. Kot jedini dedič prevzeti mora pa v smislu določil §-ov 548. in 918. obč. drž. zak. vse pravice in dolžnosti izvirajoče iz pogodeb zapustnikovih, razun onih, katere se opirajo na osebne razmere in zmožnosti ali če so bili dediči izvzeti uže po pogodbi sami ali po zakonu. Ni pa treba posebej razmotrivati, da preje omenjena zaveza Ane L. ni taka, ki bi se opirala na osebne razmere in zmožnosti. Po besedilu te izjave se tudi niso izvzeli dediči zapustnice, niti niso izvzeti po zakonu. Sklepati se mora torej, da po samem besedilu ta izjava veže tudi tožiteljico. Tožiteljica trdi pa, da je Ana L. pred in po podpisu te izjave rekla, da se odpove samo za dobo svojega življenja pravici posojila odpo-vedati tožencema in da podpiše listino samo v tem smislu. Izjave, katere so se storile baje pred podpisom navedene listine, so brez po mena, tudi če bi se dokazale, ker je besedilo listine v protislovji ž njimi. Drugače je pa z izjavami, katere so se storile baje po podpisu listine, vendar tudi te le, v kolikor so se storile v prisotnosti

tožencev in če sta je toženca vzela molčé na znanje. Ako bi se to dokazalo, mora se soditi, da sta toženca s tem, da sta molčala na to poznejšo izjavo, pripoznala jo in bi se tako pač izvzela tožiteljica kot njen jedini dedič, da so posojila neodpovedna, ako se izpolnjujejo večkrat omenjeni pogoji. Tožiteljica trdi tudi, da je Ana L. pisala tožencema v tem zmislu dodatno izjavo, katero sta toženca prejela. Tudi ako bi se to dokazalo, ne veljala bi zaveza tožiteljice, da ne odpove posojil. Priče o tem niso vedele ničesar pozitivnega povedati. Izid pravde odvisen je torej od prisege o okolščini, da se je poznejša izjava storila pismeno ali ustno. Opravičeno je pa, da sta se prisegi ponudili nezavračno, ker morata toženca vedeti o tej izjavi, nasprotno se pa ni trdilo, da je bila tožiteljica pri tej izjavi prisotna in je tudi mogoče, da z Ano L., akoravno je njena mati, o tem sploh ni govorila. Ni pa bilo treba razmotrivati vprašanja, če sta toženca izpolnjevala dolžnost plačevati obresti pol leta vnaprej, ker opira tožiteljica tožbo samo na to, da je neodpovednost posojila končala se s smrtjo Ane L. Kar se tiče premembe tožbene zahteve opomniti se pa mora, da to ni prav za prav prememba, ampak samo skrčenje in torej dopustno.

Proti tej razsodbi vložili sta apelaciji obe stranki. Tožiteljica, ker se je razsodilo na prisegi, toženca pa ker se je tožbeni zahtevi sploh ugodilo. Višje deželno sodišče v Gr. odbilo je tožbeno zahtevo z razsodbo z dne 10. maja 1893, št. 4066 za časno povsem.

Razlogi:

Po vsebini listine z dne 20. maja 1879. l., katera se razlaga različno po obeh strankah, zavezala se je Ana L., da pusti tam navedena posojila, med njimi tudi prepirni znesek neodpovedno tožencema s pogojem, da se jej plačajo obresti, kolikor dotlej še niso zastarali, v bodoče zapadle obresti pa plačujejo poluletno vnaprej. Tožiteljica zanikuje sicer, da bi bila toženca spolnjevala točno ta pogoj, trdé, da sta toženca od obrestnih plačil samolastno odtrgovala zneske, vendar te trditve ni natančneje razložila, niti za njo ponudila dokazov. Iz navedeb ugovora, katere se niso posebej zanimali, kakor tudi iz prilog posneti se pa mora, da sta toženca za časa tožbe (17. aprila 1891. l.) plačala obresti iztoženega zneska za čas do 1. maja 1891. l. in sicer po tožbi, toda pred plačilnim dnevom tudi obresti za čas od 1. maja do 1. novembra 1891. l., da sta

torej toženca izpolnila pogoj, s katerim se jima je pustilo posojilo neodpovedno. Vender misli tožiteljica, da je upravičena, posojilo zahtevati nazaj, ker smatra omenjeno izjavo kot osebno zavezo zapustnice, katera nje kot dedič ne veže, ter je formulovala tožbeno zahtevo, v končnem govoru na vrnitev vrednote obligacij. To pa nikakor ni nedopustna prememba tožbene zahteve. Moralo se je torej soditi o stvari sami. V tem oziru mora se pa opomniti, da se je vložila tožba za časa, ko je tožiteljica uže prejela obresti za daljnji obrok, torej vsekako pred pretekom tega časa ne more tirjati glavnice. Tožbeno zahtevo moralo se je torej zavriniti kot prezgodnjo.

Vsled revizijskih pritožeb obeh strank potrdilo je najvišje sodišče z rzsodbo z dne 3. oktobra 1893, št. 9073 višjesodno rzsodbo iz sledečih razlogov:

Ker je prvo sodišče pogojno ugodilo tožbeni zahtevi, višje sodišče pa ugodivši apelaciji tožencev začasno odbilo tožbo, torej prenaradilo prvosodno rzsodbo na korist tožencev, je revizija tožencev, v kolikor zahtevajo še ugodnejšo rzsodbo, izvenredna. Tej ugoditi bi se pa moglo le, ako bi bili pogoji dvor. dekreta z dne 15. februvarija 1833, št. 2593. z. j. z. Teh pogojev pa ni, ker ni očividna krivica, ako nižja sodišča, oziraje se na določbe §-ov 1376. in 1379. obč. drž. zak., ne smatrajo izjave z dne 20. maja 1879. l. prenovljeno pogodbo, kakor tudi ne krivice v tem, da se je tožba začasno odbila. Definitivno se pa tožbene zahteve radi tega ni moglo odbiti, ker priznata toženca sama, da bi bila zavezana plačati glavnico, ako bi ne bila plačala pravočasno obrestij. Radi tega zabraniti moralo se je pa uže s to rzsodbo, da se ne bode moglo ugovarjati »res iudicata«. Ničnosti, ki bi se bila zgodila, pa toženca tudi ne trdita in se je tudi ni moglo najti v spisih. Revizijske pritožbe tožiteljice ne more se pa imenovati niti redne niti izvanredne, ker se v njej nikjer ne zahteva, ali se naj rzsodba prvega sodišča zopet uveljavi, ali še ugodneje rzsodi. Revizijska pritožba naperjena je torej samo proti razlogom višjesodne rzsodbe in se kot tako ne more na njo ozirati, ker so dovoljena pravna sredstva samo proti rzsodbam ne pa proti razlogom. Ako bi se pa smatrala ta pritožba tudi izvanrednej, bi se jej ne moglo ugoditi, ker ni pogojev dv. dekreta z dne 15. februvarija 1833, št. 2593. z. j. z. Na okolščino, ki se je navedla še le v tretji instanci, da je namreč toži-

teljica odpovedala glavnico tožencema, predno sta jej poslala po pošti obresti, se v smislu §-a 257. o. s. r. ni moglo ozirati. Sicer pa ni očitne krivice ali ničnosti, niti v pravnem mnenji, katero navaja prvo sodišče v svojih razlogih, da mora namreč tožiteljica kot dedič Ane L. prevzeti v smislu §-ov 547. in 918. obč. drž. zak. zaveze iz izjave z dne 20. maja 1879. l., niti v višjesodni razsodbi, da je namreč tožba prezgodnja, ker je tožiteljica vsprejela obresti za daljni obrok. Revizijska pritožba tožiteljice pa tudi ni upravičena, ako se jo smatra redno in bi se sodilo, da zahteva, naj se uveljavi zopet prvosodno rzsodbo. Kajti tam niso v prisežnih besedilih navedene okolščine, ki bi bile merodajne za to pravdo. Akoravno bi se namreč dokazalo, da je Ana L. svojo izjavo z dne 20. maja 1879. l. tolmačila v prisotnosti tožencev, ne da bi slednja ugovarjala, v tem smislu, da smatra neodpovednost iztožene glavnice samo za dobo njenega življenja, ali da je v tem smislu pisala, bi se vendar v tem, da toženca takemu razlaganju nista ugovarjala, ali pa da nista na tako pismo odgovorila, ne moglo izpoznati tako dejanje, ki s preudarkom vseh okolščin, ne da pametnega vzroka dvomiti o tem, da bi bila toženca zadovoljna odpovedati se svojej pravici izvirajočej iz navedene listine. Revizijske pritožbe obeh strank morale so se torej zavrniti. Kar se tiče revizijskih troškov, povrniti bi je morali stranki druga drugej v smislu §-ov 24. in 26. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak., ker so pa jednaki, se pobotajo.

c) Odstop tirjatve „donationis causa“ zahteva v veljavo obliko notarskega akta.

O tožbi Marije R. proti Antonu K. pcto. 412 gld. 50 kr izdalo je okrajno sodišče v Kozjem rzsodbo z dne 30. marcija 1893, št. 1807:

Tožbena zahteva: Toženec Anton K. je dolžan pripoznati, da je mati Marija K. dne 22. junija 1891. l. dogovorila se ž njim in s tožiteljico tako, da razdeli svoj del dedščine za ranjkim Francetom K., katero je imela iskati vsled prisodnega pisma z dne 5. oktobra 1871, št. 4241 pri tožencu Antonu K. v znesku 825 gld. med njima kot svojima jedinima zakonskima otrokoma za vsakega nju na polovico tako, da je tožencu kot dolžniku odpustila polovico te

svoje tirjatve v znesku 412 gld. 50 kr., ob jednom pa odstopila drugo polovico v znesku 412 gld. 50 kr. tožiteljici in tožencu naložila izplačati to drugo polovico v znesku 412 gld. 50 kr. tožiteljici po njeni smrti, kot dnevnu, kedaj tirjatev zapade — toženčevo v razpisalnem zapisniku z dne 27. avgusta 1891. l. stavljeno zahtevanje, da se ta druga tožiteljici nakazana polovica iste tirjatve smatra kot materino zapuščinsko premoženje in da bi se imelo to po dedinstvu razdeliti med njima vsakemu po 206 gld. 25 kr. je torej neupravičeno in toženec je dolžan izplačati tožiteljici celo njej odstopljeno polovico preje materine tirjatve za ranjkim Francetom K. v znesku 412 gld. 50 kr. s 5% zamudnimi obrestmi od 25. junija 1891. l. do plačila in pravnih stroškov pod eksekucijo v 14 dneh — se z a v r n e.

Razlogi:

Obojestransko je priznано, da je mati spornih strank Marija K. 22. junija 1891. l. par dni pred svojo smrtjo odpustila od svoje v plačilni obljubi toženčevi se nahajajoče tirjatve v znesku 825 gld. polovico, to je 412 gld. 50 kr. svojemu sinu, tožencu, in da se je o tem odpustu sestavila listina »Schulderlassungsurkunde« z dne 22. junija 1891. l., v kateri se izreka ta odpust.

V istini se torej vsebina te listine v kolikor izreka, da mati odpusti svojemu sinu polovico tirjatve, ne pobija, tožiteljica marveč zahteva, da toženec prizna, da je mati ravno takrat drugo polovico njej odstopila, da je bila ona, nasprotnik in mati s tem zadovoljna, — da bi se torej tudi ta dogovor moral vstaviti v listino, in slednjič zahteva, da jej plača ta znesek 412 gld. 50 kr. s 5% zamudnimi obrestmi od 25. junija 1891. l. V prvo je rešiti vprašanje, je-li ima ta dozdevni domenek mej tožiteljico in njeno materjo oziroma tožencem in sicer gledé odstopa kake pravne posledice in kako je označiti to pravno opravilo. Da o asignaciji ne more biti govora, razvidi se takoj iz določbe §-a 1401. obč. drž. zak., katera govori o nakazanem upniku, tukaj o tožiteljici nasproti njeni materi kot upnici. Tožiteljica pa sama ne trdi, da bi jej bila mati kaj dolžna. Pač pa se mora smatrati to kot odstop tirjatve, »causa« odstopu je ali kup ali menja, ali kako drugo opravilo, — in veljavnost odstopa ni vezana na nobeno pogodbeno obliko. V tem slučaju pa je očitvidno vodil mater »animus donandi«, »causa« je torej daritev ali veljavnost daritve bodi si tudi remuneratorične mora se preso-

jati po dotičnih zakonskih določilih. Tožiteljica sama ne trdi, da bi ta daritev smela veljati kot volilo, ker se ni ravnalo po propisanih oblikah, pač pa vidi v materini naredbi odstop »mortis causa«, kar izhaja iz tožbenega petita, ker zahteva 5% zamudne obresti od 25. junija 1891. l. dalje trdeč, da je mati umrla 24. junija 1891. l. Daritev se je pa sklenila brez dejanske predaje in obdarjenec dobiva samo takrat tožbeno pravico, ako se ta pravica po pismu ustanovi, § 943. obč. drž. zak.; v smislu §-a 956. obč. drž. zak. se ima daritev na primerljivi smrti le takrat smatrati pogodbo, kedar je obdarjenec daritev vzel, darovalec se pravice do preklica izrecno odpovedal, in ako se je zastran tega pismo izročilo obdarjencu. Po zakonu z dne 25. julija 1871, šte. 76. drž. zak. pa je veljavnost kake daritvene pogodbe odvisna od oblike notarskega akta. V tem slučaju pa se mati ni odpovedala pravici preklica niti se ni napravil notarski akt, brez pomena bi torej bilo, ako bi se materine odtožnice navedene besede bile tudi postavile v listino spisano dne 22. junija 1891. l. in ako bi toženec trditvam tožiteljice ne oporekal. Iz neveljavne pogodbe pa ne izhaja za tožiteljico nikaka pravica in za toženega nikaka dolžnost.

Isto velja tudi, če se je odstop vršil »inter vivos«, ker to značaja daritve ne premeni, in zakon brez izjeme zahteva pri daritvah brez predaje notarski akt. Tožbeni zahtevki zavrniti se je moral kot neutemeljen tudi za slučaj, ako je mati v resnici ustno pred pričami odstopila tožiteljici polovico tirjatve v znesku 412 gld. 50 kr.; zaradi tega odpade daljno razmotrivanje, ali se je uže dognal ta dokaz ali bi ga bilo treba še dopolnjevati. Da bi bil radi tega odpust toženca neveljaven ali odvisen od veljavnosti odstopa, se ni trdilo.

Višje deželno sodišče v Gradci je vsled apelacije tožiteljčine tožbeni zahtevki z naredbo z dne 26. julija 1893, št. 5900 zavrnilo glede tega, da bi bil toženec dolžan pripoznati, da je mati naročila njemu odstopljeno tirjatev 412 gld. 50 kr. tožiteljici po njeni smrti kot dnevu dospelosti te tirjatve plačati in glede tega, da bi se prisodile 5% ne zamudne obresti od dne 25. junija 1891 do dne vročitve tožbe, — v ostalem mu je pa ugodilo in preinačilo I. razišodbo iz sledečih razlogov:

Tožiteljica zahteva, da pripozna toženec kot »debitor cessus« odstop tirjatve in plača odstopljeni znesek. Raziskavati je torej najprej, da-li se je ta odstop res vršil. To se pa mora po izidu

tožiteljičinega dokazovanja gotovo potrditi. Odstop vršil se je na ta način, da je toženec pred pričami in v prisotnosti tožiteljice izjavil, češ, da je volja materina, da od njene tirjatve 825 gld. dobita on (toženec) in tožiteljica vsaki polovico to je 412 gld. 50 kr. — in da je mati temu z glavo prikimala. Glede tega važnega dejstva se zlagata izpovedbi obeh klasičnih prič J. Sch. in J. Č. popolnoma, mož tožiteljičin F. R. torej zavržna priča, potrdil je sicer tudi ta dogodek, trdil pa je, da se je vršil pred prihodom napominanih dveh prič. Nedvomno je torej, da je toženec potem sestavil listino, ki vsebuje le odpust polovice terjatve njemu na korist, in da je nje vsebino ustno proglasil navzočim. Po izpovedbah prič J. Č. in F. R. govoril je toženec takrat zopet o tem, da pripada njemu polovica tirjatve, druga polovica pa sestri. Mati je potem podkrižala listino. Tudi priča J. Sch. pravi, da toženec ni tako govoril, kakor se je glasil spis, vendar se pa besed več ne spominja. Iz tega dogodka razvidi se jasno, da je bilo spornima strankama v prvi vrsti tožencu samemu do tega, da bi mati njima na korist »inter vivos« razpolagala, kajti sicer bi ne bilo treba celega dogovora, ki ga je toženec namenoma z nekako svečanostjo obdal, ker bi isti uspeh, namreč, da bi pripadla tirjatev po polovicah obema strankama po materini smrti, nastopil itak vsled postavnega dednega nasledstva. Toženec si je tudi nemudoma priskrbel dokazilo o opraviilu, v kolikor je bilo njemu v korist, pri tej priliki vzbudil je pa, bodi si namenoma, — bodi si iz nebržižnosti pri prisotnih mnenje, da vsebuje ista listina tudi dispozicijo izrečeno sestri v korist. S polno pravico tožiteljica tudi trdi, da je imela mati očitvidno namen razpolagati o c e l i tirjatvi v k o r i s t o b e m a otrokoma. Pri dogodku, kakoršnega slikajo priče, pač ni mogla misliti na to, da bi razpolagala le o jedni polovici in le na korist toženčevu. Iz tega pa sledi, da je mati hotela, da stopi tudi njena odredba storjena v korist tožiteljici v veljavo in sicer t a k o j. V tem smislu je razlagati njeno prikimanje pri ustnem dogovoru, in njeno pritrjevanje po prečitanji listine, ki je po njenem mnenji vsebovala tudi odredbo hčeri v korist. Da je tožiteljica vsprejela takoj odstrop tirjatve, o tem ni dvomiti niti tedaj, ako bi ne bila uže prej izrekla svoje zadovoljnosti v tem pogledu, kakor to trdi priča F. R. Gotovo je vsprejela tožiteljica, ki je bila pri tem dogodku vedno navzoča, m o l č è ta odstrop in to tem bolj, ker so vsi navzoči, posebno toženec sam, po

svojih izjavah, očitvidno smatrali vsprejem kot sam ob sebi razumljiv in ker tudi toženec ni vsprejel izrecno odpusta. S tem je pa cesija postala perfektna, prehod tirjatve na tožiteljico dovršen (§-a 1392. in 1393. obč. drž. zak.), predaje ni bilo treba nikakšne več. Zato tudi veljava tega odstopa, če tudi vsebuje daritev, ni odvisna od oblike notarskega akta, kajti tega je po zakonu z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak. le treba pri takih daritvah, pri kojih se pri sklepu pogodbe ne vrši ob enem predaja, marveč bi se imela še le pozneje vršiti. Ako toženec nadalje trdi, da bi taka daritev bila daritev »mortis causa« in zato radi nedostatka zakonitih znakov in oblike neveljavna, potem govori proti lastnemu svojemu prepričanju in lastni vednosti. Da so vsi udeleženci, pred vsemi toženec in mati, nameravali opravilo mej živimi, koji naj bi takoj stopili v veljavo, se je uže poprej pokazalo. Tega nikakor ne ovira okolščina, da je dospela tirjatev materina še le z njeno smrtjo v plačilo, kajti če mati tudi sama ni imela pravice iztirjati ta znesek pri tožencu, — bila je njena tirjatev vender gotova in brezpogojna zato mati ni bila samo upravičena »mortis causa« o nji razpolagati, marveč jo tudi »inter vivos« prenesti (§-k 1393 in 1394 obč. drž. zak.).

Umeje se pa, da bi tudi cesijonar ne zamogel pred materino smrtjo zahtevati plačila, ker tirjatev prej v plačilo ne dospe. Toženec sam je priznal to s tem, da je dal odredbi storjeni njemu na korist obliko odpusta dolga mej živimi. Ostaja še uvaževati ugovor toženčev, da je tožiteljica sama priznala tekom zapuščinske razprave po Mariji K. dne 27. avgusta l. 1891. pred sodnim komisarjem, da ji je mati zadevno polovico tirjatve naklonila kot dedščino ali prav za prav kot volilo

V kolikor ta trditev vsebuje dejanskega, ovržena je po uže navedem dokazovanji, in torej tudi kot izvensodno priznanje nima nikakoršne procesualne vrednosti. S to izjavo pa tudi nikakor ni priznala tožiteljica toženčeve zahteve, ker se je ravno s to izjavo njegovi zahtevi protivila. Konečno ta navedba vsled tega nima važnosti, ker se sploh volilo, kakor dokazano ni imelo v mislih in tudi ni odredilo. Gledé ostalih ugovorov toženčevih se še pripomni: tožba se ni vložila proti tožencu kot dediču po Mariji K., ona temelji na zaveznem razmerji, ki s pravicami in dolžnostmi spornih strank kot dedičev po Mariji K. nima nobene dotike. Na ugovor kompenzacije se ni bilo ozirati, ker je pravda pokazala, da proti-

tirjatvam toženčevim nedostaje popolna likvidnost v smislu §-a 1459. obč. drž. zak. Prvi del tožiteljčinega petita je torej povsem upravičen. Glede zahtevanega pripoznanja, da je mati tožencu naročila, da ima po njeni smrti plačati tirjatev tožiteljci, — in glede zahtevanih obresti od dneva materine smrti do vročitve tožbe, moral se je zahtevek zavrniti, ker se tako naročilo ni dokazalo in ker je z materino smrtjo sicer nastopila dospelost tirjatve, ne pa uže tudi zamuda dolžnika. Zamuda pričela je še le z vročeno tožbo, ker se izvensodni opomin ni dokazal.

Na revizijo toženčevo predruglačilo je najvišje sodišče razsodbo druge instancije in je v soglasji s prvim sodnikom tožbo z naredbo z dne 20. novembra 1893, št. 13712 popolnoma zavrnilo.

Razlogi:

Po tožbenih navedbah, ki so se po pričah v glavnih potezah potrdile, smatrati je odredbo dne 24. junija 1891. l. zamrle Marije R., matere spornih strank, ki je razpolagala o svoji v plačilni obvezi toženčevi se nahajajoči tirjatvi v znesku 825 gld. liberalnim činom. Le-ta našel je svoj pravni izraz napram tožencu kot odpust, — napram tožiteljci pa kot cesija. Odpust je obojestransko pripoznan, zato o njem ni treba več govoriti. Daritev v korist tožiteljci značila se je po tožbeni pripovedi kot odstop polovice omenjene tirjatve, tičala je torej v odstopu in se je v taistem uresničila. Ako je pa to dognano, onda je bila daritvena obljuba materina navezana na propise zakona z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak., ker se predaja darilnega predmeta ni vršila in se tudi v tožbi niti ni trdila, — in ker odstopna pogodba, ki se zamore sicer po §-u 1395. obč. drž. zak. veljavno skleniti tudi brez predaje — ne more nadomestiti predaje. Za veljavno daritev »inter vivos« nedostaje torej napominane zakonite oblike, daritvi »mortis causa« pa nasprotuje nedostatek pogojev §-a 956. obč. drž. zak. Tožbena zahteva nima torej veljavnega pravnega naslova. Bilo je zato reviziji ugoditi in povsem utemeljeno razsodbo I. instancije zopet uveljaviti.

Dr. Ž.

d) Če se je volil užitek zemljišča podedovanega po nedoletnikih z dodatkom: „dokler ti mladoletniki ne bodo samo-svojno gospodarili“, ostane volilojemniku dotlej, da najmlajši nedoletnik ne doseže polnoletnosti.

Z ustno oporoko de prot. 2. majnika 1885. l. imenoval je M. P. nedoletnike: sestri Marijo in Amalijo P. pa brata Feliksa P. dedičem zapuščini, obstoječi iz jedne njive, katero naj bi pa uživala stariša, dokler ti mladoletniki ne bodo samosvojno gospodarili.

Dovršivši štiriindvajseto leto tožila je Marija P. omožena F. stariša z malotno tožbo s sledečim zahtevkom:

Toženca M. P. in A. P., katerima se je s prisojilno listino z dné 12. avgusta 1885, št. 2908 zapuščina sina M. P., obstoječa iz njive vl. št. 160 — prepustila do polnoletnosti pogojno iz oporoke zglasivših se dedičev, katerim je pripala njiva v last slehernemu s tretjino v gospodarstvo in užitek, dolžna sta plačati tožiteljici M. P. omoženej F. za dôbo od njene dosegle polnoletnosti do sedaj, to je za $4\frac{1}{2}$ leta, namestek za tretjino navedenega užitka njive v znesku 45 gld. spr.

Okrajno sodišče v Ž. ugodilo je tej tožbi po celem obsegu z razsodbo z dné 20. aprila 1893, št. 1400, katero pa je razveljavilo višje deželno sodišče v Gradci z odlokoma z dné 10. majnika 1893, št. 6389 ugodivši ničnostni pritožbi tožencev, uvažujé, da ni na mestu v predležeečem slučaju malotno postopanje, ker ne gre le za odškodnino užitka njive, katero sta bajé uživala toženca nad tožiteljicino polnoletnost, temveč odrekata toženca tožiteljici povsem pravico, uže sedaj zahtevati gospodarstvo tretjine one njive.

Po dognanem rednem ustnem postopanju je okrajno sodišče v Z. zopet ravno tako razsodilo z razsodbo z dné 16. julija 1893, št. 2189 mej drugim iz sledečih

razlogov:

Bistveni ugovor tožencev je ta, da je tožiteljica tožbo vložila prezgodaj, ker še ni upravičena do užitka tretjine zemljišča s svojo polnoletnostjo, temveč mora čakati, da so vsi trije dediči polnoletni, kar bo Feliks P. še le čez 6 let. Vender sta se morala oboditi v znižani tožbeni zahtevku 27 gld. kot namestek užitka za $4\frac{1}{2}$ leta, ker se ne more pritrditi mnenju, da bi imela tožiteljica

pravico še le takrat izključno uživati svoj delež, kedar bi bili vsi trije dediči polnoletni, kajti takšen strogejši nazor omenil bi bil zapustnik v oporoki gotovo izrecno, če bi bil sploh kaj tacega nameraval. V smislu §-a 484. obč. drž. zak. slednjic se ne smejo razširjati služnosti, marveč se morajo utesnjevati, v kolikor dopušča to narava in namen, radi katerega se je ustanovila služnost.

Na apelacijo je višje deželno sodišče v Gradci odbilo tožbo po celem obsegu z razsodbo z dné 30. avgusta 1893, št. 8565 iz sledečih

razlogov.

M. P. imenoval je v svojej oporoki dediči zapuščini, obstoječi iz jedne njive, sestri Marijo in Amalijo P. pa Feliksa P. — vsi nedoletniki — z enakimi deleži s poudarkom, »da ostane užitek starišem, dokler ti mladoletniki ne bodo samosvojno gospodarili.« — S to omejitvijo prisodila se je tudi zapuščina navédenim nedolétnikom. Tožiteljica meni, da preneha užitek gledé sleherne tretjine za dovršene polnoletnosti posameznega dediča, ne gledé na to, ali sta ostala nedoletnika uže postala polnoletna ali ne, ter zahteva od starišev povrnitev užitka, gledé njenega deleža od njenega 24. leta naprej do danes. A zapustnikove volje ni takó tolmačiti; nasprotno hotel je zapustnik, da uživata stariša célo njivo dotlej, da dosežejo vsi nedoletniki, torej tudi najmlajši, polnoletnost, v mislih je imel namreč ranjci vse tri dediče, ne da bi jih bil hotel ločiti; vsi trije morajo biti sposobni prevzeti gospodarstvo, kar se pa še le tedaj uresniči, kedar bo dovršil tudi najmlajši 24. leto. Sicer je pač možno, da odpade užitek zapóred gledé pasameznih ideelnih deležev, a to vsaj ni navadno. Iz tega razloga se da sklepati, da bi se bil izrazil zapustnik, v tem slučaju gotovo jasno in izrecno, da bi bil nameraval zaporedno prenehanje užitka. Na določbo §-a 484. obč. drž. zak. pa naj se nikar ne sklicuje, ker tu ne gre za to, kakó izvajati ali uživati služnost, temveč za to, ali obstoji pravica ali ne.

Tožiteljica vložila je revizijo utemeljujóc jo mej drugim tako-le:

Zapustnik imel je jasni namen, da olajša starišem njuno dolžnost preživljati otroke, s tem, da jima pridrži pravico do užitka njive. Vsaj pravi sam: »Dokler ti mladoletniki ne bodo samosvojno gospodarili.« To sklada se povsem z določilom §-a 141. obč. drž. zak.: »očetova dolžnost je skrbeti za živež svojih otrók, dokler

se sami preživiti ne morejo«. Izraz »do polnoletnosti« se ne krije z izrazom »dokler ne prevzame gospodarstva«. Če bi imela obveljati interpretacija višjega sodišča in bi morala čakati tožiteljica dotlej, da bodo zmožni vsi dediči prevzeti njivo v gospodarstvo, tožiteljica morda nikoli ne bode uživala svojega deleža; kajti vzela bi se lahko posameznemu dediču samosvojnost radi blaznosti ali zapravljivosti, postavi se lahko uže polnoletnemu varuh ali skrbnik. —

Najvišje sodišče na Dunaji pa ni pritrdilo tej reviziji; in potrdila se je z rzsodbo z dné 17. novembra 1893, št. 12354, odločba višjega sodišča, ne da bi se navedli posebni razlogi.

Di. —k.

Kazensko pravo.

K §-u 335. k. z.

Najvišje kot kasacijsko sodišče je z rzsodbo z dne 2. decembra 1893, št. 9591 ničnostni pritožbi Franceta Š. ugodilo, rzsodbo deželnega sodišča v Lj. z dne 28. junija 1893, št. 6708 kot nično razveljavilo in takoj rzsodilo tako, da se Fr. Š. po smislu §-a 259. št. 3. k. p. r. oprošča obtožbe, da ni zavaroval $3\frac{1}{2}$ koraka v kvadratu merečo luknjo v podstrešnem podu svojega hleva, vsled česar je dne 21. maja 1893. l. zvečer padel delavec Anton M. skozi to luknjo na tla ter se ubil, da je torej vsled opuščenja obtoženčevega, od katerega je uže po njegovih vsakateremu lahko znanih nasledkih izprevideti zamogel, da utegne kako nevarnost za življenje, zdravje ali telo ljudij napraviti, resnično nastopila smrt človeka, s čimur da je obtoženec doprinesel pregrešek zoper varnost življenja po smislu §-a 335. k. z.

Razlogi:

Ničnostna pritožba pobija rzsodbo s stališča št. 9. lit. a §-a 281, k. p. r. trdeča, da med opuščenjem obtoženčevim in smrtjo Ant. M. nedostaje za uporabo §-a 335. k. z. potrebne vzročne zveze ker si je Anton M. s pijanostjo sam zakrivil svojo smrt, in obtoženec za to ne more odgovoren biti, ter se je torej njegovo zadržanje na zakonu protiven način izreklo kaznivim. Pritožba je utemeljena. V stvarnem oziru dognano je po prvem sodniku, da se

zadevna luknja nahaja v podstrešnem podu obtoženčevega hleva kamor imajo le oni posli pristop, ki vedo natančno za luknjo, nje lego in razmere. nadalje da je obtoženec po nezgodi pripetivši se pastirju D. svojo družino posebej opozoril na to luknjo in dal napraviti ključ k vhodu na pod ter ukazal poslom, naj vhod zapirajo in ključ spravljajo. Če se uvažuje, da so po poročilu deželnega odbora kranjskega take luknje v cirčniškem okraji splošno v navadi, da se pod nadzorstvom stavbene oblasti napravljajo in da ta doslej nikake varnostne naprave ni predpisala, uvidi se, da utegnejo take luknje sicer same na sebi nevarne biti za telo ljudij, da se pa v navzočem slučaju glede na krajevne razmere in na okolščino, da imajo le posli, katerim je lega te luknje natančno znana, pristop na pod, pri navadnej pazljivosti hlapcev, katero je obtoženec vsekako smel domnevati, za varnost njih telesa ni bilo kar nič bati. Obtožencu bi se morala smrt Antona M. le tedaj v krivdo šteti, če bi bil svojim poslom odkazal ležišče na podu, kar se pa ni zgodilo. Tudi je bila okolščina, da upravne oblasti pripuščajo take nezavarovane luknje v stanu ga prepričati, da po zakonu ni zavezan karkoli zaradi varnosti ukreniti, in da ga zaradi tega opuščejoja nikaka odgovornost zadeti ne more. Ker je obtoženec vrh tega ukazal, naj se pod zaklepa in vstop ubrani neudeležencem, ne da se mu nikake krivde očitati, med njegovim zadržanjem in smrtjo Antona M. ni one zveze, katero domneva § 335. k. z. in misliti je, da je ponesrečenec vsled svoje pijanosti, torej sam nakopal si smrt. Bilo je torej prvosodno razsodbo uporabljajočo pravopomotno na ta slučaj kazensko določbo §-a 335. k. z. kot nično razveljaviti in po smislu §-a 288. št. 3. k. p. r. takoj v stvari izreči oprostilno rozsodbo. M.

Iz upravne prakse.

**K uporabi zakona z dne 18. marcija 1878, št. 31. drž. zak.
in odmeri hišno-razrednega davka.**

Delniška družba I. poseduje dve hiši v vasi Z. in sicer ima jedna h. št. 30., druga pa h. št. 34. Prva dogotovila se je uže leta 1872., v drugi priredila pa so se iz skladišča stanovanja uže l. 1849.

Okrajno glavarstvo Radovljiško naložilo je z odredbo z dne 23. decembra 1892, št. 15682 družbi, da mora plačati za prvo hišo, ki se je uvrstila v XIV. razred hišnega davka od leta 1873. do l. 1892. skupaj 37 gld. 81 $\frac{1}{2}$ kr., dalje od hiše št. 34, ki se je uvrstila v XIII. razred od l. 1844. do l. 1892. skupaj 199 gld. 44 $\frac{1}{2}$ kr. in to opiraje se na § 22. pat. z dne 23. februarja 1820 (gub. nar. z dne 15. septembra 1821, št. 12560 p. z. z. III. zv.) oziroma § 8. zak. z dne 9. februarja 1882, št. 17. drž. zak. Vrh tega se je naložila družbi v smislu najv. sklepa z dne 29. majnika 1835, dvor. pis. dekr. z dne 1. julija 1835, št. 1994 in najv. sklepa z dne 24. februarja 1846, dvor. pis. dekr. z dne 3. marcija 1846, št. 7057, gub. nar. z dne 12. marcija 1846, št. 6127 (p. z. z. XXVIII. zv.) še kazen v višini petletnih davčnih zneskov skupaj v znesku 10 gld. 50 kr. oz. 24 gld. 50 kr. —

V rekurzu, kateri je vložila družba I. proti tej odločbi, sklicuje se na sledeče točke: Navedla je v napovedbah najemščine, katere so se predložile omenjenemu glavarstvu, vsako leto obe hiši ter naštela dele. S tem pa je zadoščala svoji dolžnosti gledé naznanila novih stavb. — Dalje je pa vsled tega bilo davčnim oblastvom mogoče, poučiti se o eksistenci obeh hiš — Ker se je dejanski odmeril hišni davek po teh napovedbah najemščine, se je gotovo tudi plačalo od njih vse, kar predpisujejo preje navedeni zakoni. Sklicevala se je družba tudi na zakon z dne 18. marcija 1878, št. 3. drž. zak., po katerem (§ a 1. in 2.) je zastarala državna pravica odmeriti davek za dobo od 1889. l. nazaj računjeno. — Kazen pa sploh ni bilo naložiti, ker sta se hiši vsako leto naznanili. Družba postala je šele leta 1869. lastnica hiše št. 34.; torej je tu tudi uporabljati dvor. dek. z dne 15. aprila 1828, z dne 16. septembra 1825 in 14. februarja 1840, št. 2089 oz. 2132 in 409. z. j. z., po katerih ostane zemljišče oz. hiša za davek v obvezi le tri leta, potem postane dolžnost le osebna.

Dne 24. junija 1893 pod št. 9147 je na to odločilo finančno ravnateljstvo v Ljubljani, da se odpiše za hišo št. 34. predpisana kazen 24 gld. 50 kr., ker ni bila družba I. za časa prireditve te stavbe v stanovanja njena lastnica. Torej tudi ni zadela nje dolžnost, naznaniti to prireditev. Kar se pa tiče hiše št. 30., popravila se je na podlagi poizvedbenega zapisnika z dne 12. majnika 1893. l. odmera davka od nje, ker sta se v njej na-

hajali od leta 1872. do l. 1887. le dve sobi, potem pa napravile štiri; — in sicer na ta način, da se je predpisalo za leto 1873. do incl. l. 1881. po 1 gld. 63 $\frac{1}{2}$ kr. na leto, od l. 1882. do incl. l. 1887. po 2 gld. 10 kr., od leta 1888. naprej pa po 4 gld. 90 kr. Gledé ostalih točkek se je pa rekurz zavrnil, ker izhaja iz poizvedbenega zapisnika z dne 12. majnika 1893. l., da se stanuje v hiši št. 30. uže od l. 1872., v hiši št. 34. pa več kakor 50 let. Torej sta hiši podvrženi v smislu §-ov 1, 3., 15. in 17. pat. z dne 23. februarija 1820, potem §-ov 1. in 6. navodila k klasifikaciji stanovanjskih hiš. (dvor. pis. dek. z dne 6. decembra 1821 p. z. z. III. zv. št. 170.) in §-ov 11. in 17. navodila gledé katastra z dne 9. julija 1841 hišno razrednemu davku od leta 1873. oz. od vpeljave stabilnega katastra t. j. od leta 1844. naprej. — Odmera kazni 10 gld. 50 kr. je pa utemeljena v najv. sklepu z dne 29. majnika 1835, dvor. pis. dek. z dne 1. julija 1835 (p. z. z. XXIV. zv. št. 75. V.) Družba ni namreč l. 1872. naznanila premembe stavbe št. 30. radi odmere hišno-razrednega davka. To naznanilo pa se vsled jasnih določeb §-ov 11. in 16. navodila za razvidnost stavbinskega katastra, dvor. pis. dek. z dne 25. majnika 1841, št. 14077 (p. z. z. XXIII. zv. št. 92) ne more nadomeščati s tem, da se navede hiša v napovedbah najemščine, katere je predložila družba za odmero najemniškega davka od vseh svojih hiš. — Radi tega pa tudi ni pravilna trditev rekurza, da je zastarala pravica, odmeriti davek od l. 1889. nazaj računjeno. Ker je družba zamudila dolžnost naznaniti podlage za odmero davka, je za to vprašanje merodajen §. 2. zakona z dne 18. marcija 1878, št. 31. drž. zak. Ta pa pravi, da se prične doba zastaranja šele s končanim upravnim letom, v katerem si je pridobilo oblastvo podlago za odmero in predpis davka. — Na daljni ugovor rekurza, da se gledé hiše št. 34. ne sme več odmeriti davek z ozirom na odst. 3. § a 2. nav. zakona, ker je preteklo več nego 30 let od leta, v katerem je nastala dolžnost plačevanja dotičnega davka, se pa sploh ni oziralo, ker se da iz odst. 2. in 3. tega §-a posneti, da se tu govori le o listinah itd., o katerih se niso plačale postavne pristojbine. Dvorni dekreti z dne 16. septembra 1825, št. 2132 z. j. z. itd. pa ne spadajo sem, ker razpravljajo le o razdelitvi skupil sodnim potom prodanih nepremičnin. — Okolnosti pa, da je družba stavbi pridobila še leta 1869., se zadošča s tem, da se izreče gledé davčnih zneskov

zapalih pred 1869. letom, da ni družba gledé njih osebno zavezana, a le stvarno. —

V daljnem rekurzu sklicevala se je družba I. še na to, da ne zahteva zakon z dne 18. marcija 1878, št. 31. drž. zak., za pričetek zastaranja, da bi stranka podala davčnemu oblastvu podatke za odmero, da se zastaranje temveč prične od upravnega leta, v katerem je bilo oblastvu objektivno mogoče, poizvedeti davku podvržene reči in ga predpisati. Inače ne bi imel § 2. odst. 1. nobenega smisla. Dvorni dekret z dne 1. julija 1835, št. 1994 (p. z. z. XXIV. zv. št. 75. V. str. 206) ne predpisuje oblike, v kateri se mora vršiti naznanilo stranke. Družba je navedla hiši v svojih napovedbah najemščine, torej je zadoščala zahtevam tega zakona. — Zakon iz leta 1878. govori uže po svojem nadpisu tudi o direktnih davkih. Torej veljajo vse njegove določbe tudi o direktnih davkih, če ni to izrecno izključeno v dotičnem §-u. § 2. odst. 3. ne izključuje svoje veljave gledé direktnih davkov. ¹⁾ Sicer pa davčno oblastvo ni ovrglo družbene trditve, da je plačala davek za ti hiši vsled tega, ker jih je vstavila v svoje vsakoletne napovedbe najemščin.

Finančno ministerstvo je na ta rekurz z odredbo z dne 25. septembra 1893, št. 37044 dovolilo, da se odpiše še za nepravčasno naznanilo hiše št. 30. naložena kazen v znesku 10 gld. 50 kr. ter isto tako hišno-razredni davek za hišo št. 34., a le za dobo od leta 1844. do l. 1869. Dalje je znižalo davek hiše št. 30. za dobo od leta 1882. do l. 1887. od zneska 2 gld. 10 kr. na 1 gld. 70 kr. ter odredilo, naj se odpiše dotična preveč predpisana svota. Kar se pa tiče ostale tvarine izpodbijane odločbe finančnega ravnateljstva, potrdila se je le-ta iz tam navedenih razlogov, ne da bi se kaj omenilo o ugovoru družbe I. tičočem se zastaranja davčnih tirjatev v smislu navedenega zakona. —

Dr. S.

¹⁾ Da velja ta odstavek tudi gledé direktnih davkov, trdita tudi dr. Goldberger in Freiburger v svojih knjigah »Handbuch der direkten Steuern.« —

Razne vesti.

V Ljubljani, dné 15. januvarija 1894.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Nameravani društveni shod dne 19. decembra 1893. l. moral se je radi nepričakovanih zaprek odložiti ter se je vršil še le 9. t. m. Zbralo se je v prostorih Ljubljanske čitalnice, kjer se je priredil prvič društveni večer, okolu 30 članov. Počastili so shod tudi nekateri deželni poslanci s svojim obiskom. Po pozdravu g. načelnika čitala se je razprava o „zadavu ali ari“, katero je spisal društvenik g. dr. R. Bežek in katero priobčimo na prvem mestu denašnjega lista. Po končanem predavanji unela se je o razpravi prav zanimiva in živahna debata, katere so se posebno udeležili člani gg. dr. Dolenc, dr. Tekavčič, dr. Triller, dr. Štor, Kavčnik itd., deloma pritrjujoč nazorom g. pisatelja, deloma pa nasprotujoč mu. Splošno izrazila se je pa želja, da se zanimiva razprava priobči v društvenem listu, in ob jednem izrekla zahvala g. pisatelju. Sklenilo se je tudi, da se bode debata, ko se društveniki o zanimivem predmetu razprave iz društvenega lista natančneje seznanijo, nadaljevala na jednem prihodnjih shodov. Prav želeli bi bilo, da bi se taki shodi prirejevali večkrat in odbor prosi torej vnovič, naj blagovolijo člani naznaniti predavanja, vnanji društveniki pa, katerim ni mogoče priti na shod, blagovolijo naj vposlati razprave odboru ali pa uredništvu „Slov. Pravnika“ da se čitajo po kakem članu. — Vabilo na redno glavno skupščino našega društva, ki bode dne 30. t. m. v prostorih Ljubljanske čitalnice, priobčujemo na drugem mestu. Želeli je, da bi se je p. n. gospodje društveniki v prav mnogobrojnem številu udeležili, da stavijo primernih nasvetov. Opozarjamo torej posebno tudi vnanje čč. gospode člane na njo.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: podtajnikom v finančnem ministerstvu dr. Miroslav Ploj; okrajnim glavarjem v Sežani dr. Andrej grof Schaffgotsch; voditeljem Breškega okrajnega glavarstva tajnik pri namestništvu v Gradci Friderik Tax; tajnik namestništva v Trstu dr. Anton Kochegger okrajnim glavarjem; okrajni komisar Ivan Supanich pl. Haberkorn namestniškim tajnikom na Štajerskem; okrajnim sodnikom v Cirknici sodni pristav v Brežicah Ivan Nédog; višjima policijskima komisarjema v Trstu policijska komisarja Fr. B. Bacher in dr. Anton Mahkovec; koncipist W. Kunerth policijskim komisarjem; avskultant Karol Šturm policijskim koncipistom, finančnim svetovalcem v Trstu finančni tajnik Medicus, koncipist dr. K. Neuscheller koncipistom finančne prokurate v Trstu.

Pregled pravosodstva.

202.¹⁾ Tudi mačeha zavezana je skrbeti za otroke svojega soproga, kateri ne more ničesar zaslužiti. Povračila stroškov ne sme zahtevati od otrok. (§-i 92., 141. in 143. obč. drž. zak.).

R. z dne 11. oktobra 1893, št. 11017. Z. f. N. št. 46 ex 1893.

203. Posest pravice kolovoza združena more biti z dolžnostjo, plačevati odškodnino radi po vožnji prizadete škode.

O. z dne 3. avgusta 1893, št. 9130. G. Z. št. 49 ex 1893.

204. Posest služnosti na zemljišči ne varuje upravičenca pozivne tožbe radi hvalisanja lastninske pravice. Če izvršujejo občani posest, ne pridobi občina v vsakem slučaju posesti.

R. z dne 15. februarja 1893, št. 1373. G. Z. št. 52 ex 1893.

205. V smislu §-a 633. obč. drž. zak. sme posestnik fidejkomisa v pogojih §-a 634. obč. drž. zak. zamenjavati zemljišča z zemljišči. Ta pravica ni odvisna od tega, da bi bila zamenjana zemljišča jednako velika. Merodajna je le dejanska vrednost, katere pa ni treba dognati sodnim potom.

O. z dne 26. septembra 1893, št. 11436. J. M. 957.

206. Prodajalec, kateri je po sklenjeni kupni pogodbi (s privoljenjem kupčevim) izjavil, da ne jamči za nobene napake prodane stvari, porok mora biti vendar za napake, namišljene v §-ih 924. in nasl. obč. drž. zak.

R. z dne 8. oktobra 1893, št. 11691. J. B. št. 1 ex 1894.

207. Soprogo, za katerega je vknjižena temeljem dogovorjene vkupnosti imetja solastnina pri zemljišči, le takrat ne sme pravomočno razpolagati s svojo polovico, če se je v glavni knjigi natanko zaznamval odstavek listine, ki se tiče pravice drugega soproga do vkupnosti.

R. z dne 7. septembra 1893, št. 8101. J. M. 955. G. Z. št. 51 ex 1893.

208. Med prosto imetje zakonskega družeta spada tudi vkupnosti imetja podvrženo, če gledé istega ni zemljeknjižno zaznamovana omejitev.

R. z dne 12. oktobra 1893, št. 10228. J. B. št. 53 ex 1893.

209. Če se je vposlala kupnina prodajalcu, predno je izročil prodano stvar, potem pa izvršilno prisodila prodajalčevemu upniku, ne sme zahtevati kupec radi pomote, ki se je pripetila pri prodaji, kupnine nazaj (condictione), predno se ni rešilo vprašanje, je li kupna pogodba veljavna ali ne.

R. z dne 28. septembra 1893, št. 9223. J. B. št. 52 ex 1893.

210. Oče, kateremu se je odvzela pravica oskrbovati imetje svojih ml. otrok, ne sme vložiti v njihovem imenu dedne priglasitve, akoravno se mu ni odvzela očetovska oblast. Priglasitev mora napraviti kurator, kateri oskrbuje imetje.

O. z dne 27. septembra 1893, št. 11343. Z. f. N. št. 45 ex 1893.

¹⁾ Št. 1.—201. glej Slov. Pravnik, l. 1893.

211. V oporoki ne imenovanemu dediču fidejkomisarnega substituta mora se v smislu §-ov 125. in 126. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak. nakazati vloga tožitelja napram v oporoki imenovanim dedičem.

O. z dne 8. novembra 1893, št. 13185. J. B. št. 52 ex 1893.

212. Krčmar ni trgovec v smislu čl. 4. trg. zak.

O. z dne 6. oktobra 1893, št. 11536. J. M. 961.

213. „Warrant“ je po zakonu z dne 28. aprila 1889, št. 64. drž. zak. gledé pravice (do povračila) imejitelja napram indosantu in njegovim naslednikom tudi v sodnem postopku jednak menici. Izdati se sme v iztirjatev tam navedenega zneska plačilni nalog po meniškem pravu.

O. z dne 6. septembra 1893, št. 10279. J. M. 954. G. Z. št. 52 ex 1893.

214. V pozivnem postopku obravnavati je na deželi redno ustno.

O. z dne 28. junija 1893, št. 7644. J. B. št. 49 ex 1893.

215. Akoravno se dožene kazenskim potom, da je menica ponarejena, se vender vsled tega ne sme ustaviti temeljem plačilnega naloga pričeto izvršilno postopanje (dv. dek. z dne 22. junija 1836, št. 145. z. j. z.).

O. z dne 28. novembra 1893, št. 13969. J. B. št. 1 ex 1894.

216. Prošnja, da se dopuste druge priče mesto v midsodbi imenovane, a pred zaslišanjem umrle priče vložiti se mora v roku, ki je določen za nastop dokaza.

O. z dne 25. oktobra 1893, št. 12549. J. M. 966.

217. Na podlagi v inozemstvu napravljenih, ne pravilno poverjenih listin ne more se prositi izvršila.

O. z dne 4. majnika 1893, št. 5428, Z. f. N. št. 46 ex 1893.

218. § 1. zak. z dne 21. aprila 1882, št. 123. drž. zak. ne more se uporabljati na podpore, katere daje deželni odbor živivozdravnikom na kmetih.

O. z dne 24. oktobra 1893, št. 12665. G. Z. št. 1 ex 1894.

219. Za prisoditev dohodninskega in pridobninskega davka iz skupila zadostuje, če se je v sodnem cenilnem zapisniku izrecno opomnilo, da je cenjena hiša hotél.

O. z dne 7. septembra 1893, št. 10365. Z. f. N. št. 46 ex 1893.

220. Med vladna opravila v smislu §-a 101. al. 2. k. z. spadajo tudi gospodarska državna podjetja (n. pr. železnični promet). Izneverjenja pri istih kaznujejo se po §-u 181. k. z.

R. z dne 21. oktobra 1893. št. 9589. J. M. 964.

Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Vabilo.

Po smislu društvenih pravil §§ 7 do 10 sklicuje odbor društva
»Pravnika« v Ljubljani

redno glavno skupščino

za letošnje leto na dan **30. januarija t. l.** zvečer ob 7. uri v prostorih Ljubljanske čitalnice.

Dnevni red:

1. Nagovor načelnikov.
2. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju.
3. Poročilo urednika terminologijskega slovarja.
4. Poročilo knjižničarjevo.
5. Poročilo blagajnikovo.
6. Poročilo računskih preglednikov.
7. Volitev:
 - a) društvenega načelnika;
 - b) odbornikov;
 - c) preglednikov računov za bodoče leto.
8. Posamezni nasveti.

V Ljubljani, dne 15. januarija 1894.

K obilni udeležbi vabita uljudno

za odbor:

Dr. A. Ferjančič,
načelnik.

Dr. Makso Pirc,
tajnik.

